MALTA

QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA

ONOR. IMHALLEF
CARUANA DEMAJO GIANNINO

Seduta tal-21 ta' Novembru, 2002

Citazzjoni Numru. 1050/1997/1

Formosa & Camilleri Limited* b]ala a[enti Malta tas-so`jetà estera *Guardian Royal Exchange Assurance p.l.c. proprio* u kif surrogata fid-drittijiet ta’ l-assikurat tag]ha *Michael Attard Limited

versus

Seamalta Company Ltd* u *The Cargo Handling Company Ltd

F’din il-kaw\a s-so`jetà attri`i, li hija so`jetà assikuratri`i, qieg]da tfittex li tie]u ming]and il-konvenuti spejje\ li]allset lill-assikurat tag]ha g]all-]sara li saritlu mill-konvenuti.

1. I~-~ITAZZJONI

I`-`itazzjoni tg]id illi fit-13 ta’ Mejju 1996 is-so`jetà *Michael Attard Limited* kienet da]]let f’Malta fuq il-bastiment *Senglea* konsenja ta’ erbg]a u tletin (34) vettura tal-marka *Peugeot* li waslu bi ]sarat u nuqqasijiet. Billi l-vetturi kienu assikurati mas-so`jetà attri`i, din ]allset, g]an-nuqqas u g]all-]sarat li [arrab l-importatur, is-somma ta’ elf, tliet mija u wie]ed u erbg]in lira u tmenin `ente\mu (Lm1,341.80), u mija u sittax-il lira (Lm116) o]ra b]ala *survey fees*, b’kollox

elf erba' mija u sebg]a u]amsin lira u tmenin `ente\mu (Lm1,457.80), u [iet surrogata fid-drittijiet ta' l-importatur.

Billi qieg]da tg]id li l-konvenuti, jew xi wa]da minnhom, ja]tu g]al dan it-telf, is-so`jetà attri`i fet]et din il-kaw\a u qieg]da titlob illi l-qorti:

1. tg]id li l-konvenuti g]andhom iwie[bu, jew tg]id min minnhom g]andu jwie[eb, g]an-nuqqas u g]all-]sarat li g]alihom g]amlet tajjeb l-attri`i;
2. tillikwida d-danni fis-somma ta' elf erba' mija u sebg]a u]amsin lira u tmenin `ente\mu (Lm1,457.80); u
3. tikkundanna lill-konvenuti, jew tikkundanna lil min minnhom ja]ti, i]allsu s-somma ta' elf erba' mija u sebg]a u]amsin lira u tmenin `ente\mu (Lm1,457.80) imfissra fuq, flimkien ma' l-ispejje\ u l-img]ax minn dak in-nhar li kienet notifikata `-`itazzjoni.

2. L-E~~EZZJONIJIET

Is-so`jetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited* ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. il-vetturi tni\\lu bil-]sara minn fuq il-bastiment, kif jidher mit-*tally sheet*;
2. is-so`jetà *The Cargo Handling Company Limited* ma g]andhiex twie[eb g]all-]sarat u g]an-nuqqas, ta]t ir-regolament numru 86 tar-Regolamenti ta' l-1966 dwar il-Portijiet;
3. g]andha ti[i esebita l-polza ta' assikurazzjoni u ssir ukoll prova tal-]las lill-assikurat;
4. trid issir prova tas-somma ta' elf erba' mija u sebg]a u]amsin lira u tmenin `ente\mu (Lm1,457.80) b]ala danni;
5. *survey fees* ma humiex dovuti g]ax is-so`jetà attri`i ma kinitx surrogata f'dawn id-drittijiet;
6. ir-regolament 90 u l-iskeda 13 tar-Regolamenti ta' l-1966 dwar il-Portijiet ukoll je]ilsu lis-so`jetà e``ipjenti minn kull responsabbiltà;
7. ebda mg]ax ma hu dovut g]ax is-so`jetà konvenuta ma kinitx imsej]a biex t]allas somma determinata u g]ax is-so`jetà attri`i ma kinitx surrogata fl-img]axijiet, u dan meta tqis illi s-so`jetà e``ipjenti ma g]andha ebda relazzjoni mas-so`jetà attri`i]lief permezz tal-polza; u
8. it-talbiet tas-so`jetà attri`i g]andhom ikunu mi`]uda bl-ispejje\.

Is-so`jetà konvenuta l-o]ra, *Sea Malta Company Limited*, ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. l-e``ipjenti ma g]andhiex twie[eb g]ad-danni g]ax ma saru ebda danni lill-merkanzija waqt li din kienet f'idejn l-e``ipjenti;
2. id-danni mitluba mill-attri`i ma jirri\ultawx mit-*tally sheet*;
3. l-e``ipjenti hija me]lusa mir-responsabbiltà ta]t klawsola ta' esoneru stipulata fil-polza tal-kariku.

3. IL-FATTI TAL-KA|

Il-fatti ta' dan il-ka\ [raw hekk: is-so`jetà *Michael Attard Limited* da]]let f'Malta erbg]a u tletin (34) vettura tal-marka *Peugeot* fuq il-bastiment *Senglea* tas-so`jetà konvenuta *Sea Malta Company Limited*. Il-polza tal-kariku turi li l-vetturi li tg]abbew kienu "*new vehicles in good starting condition*" [1].

Meta l-vetturi twasslu Malta u tni\\lu minn fuq il-bastiment fl-14 ta' Mejju 1996, sar *tally* u nstab illi g]oxrin (20) minnhom kienu ming]ajr *handbook* u o]ra kellha rota nieqsa[2]. Il-vetturi, wara li tni\\lu minn fuq il-bastiment, ittie]du f'idejn is-so`jetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited* u ng]ataw lill-importatri`i fil-15 ta' Mejju 1998; mill-*gate pass-out* relativ jidher illi l-]sarat u n-nuqqasijiet komplew \diedu[3]. Wara li l-vetturi ttie]du mis-so`jetà importatri`i, sar *survey* u saru wkoll it-tiswijiet me]tie[a li [ew jiswew elf, tliet mija u wie]ed u erbg]in lira u tmenin `ente\mu (Lm1,341.80)[4]. Is-so`jetà attri`i, b]ala assikuratri`i, g]amlet tajjeb g]al dawn il-]sarat u kienet surrogata fid-drittijiet ta' l-assikuratur[5].

L-attri`i qieg]da titlob ukoll mija u sittax-il lira (Lm116) b]ala *survey fee*: erba' liri (Lm4) g]al kull wa]da mid-disg]a u g]oxrin (29) karrozza li kellhom]sarat jew nuqqasijiet.

4. KONSIDERAZZJONIJIET TAL-QORTI

Ix-xiehda, mela, juru li l-vetturi tg]abbew bla]sara fuq il-bastiment, ni\lu minn fuq il-bastiment b'nuqqas ta' xi *handbooks* u ta' rota, u bejn il-waqt li ni\lu minn fuq il-bastiment u l-waqt meta ng]ataw lill-importatur, sarulhom

---

1 *Fol.* 11.

2 *Fol.* 29.

3 *Fol.* 34.

4 *Foll.* 6 *et seqq.*

5 *Fol.* 21.

il-]sarat u n-nuqqasijiet l-o]ra kollha li jidhru fuq l-*invoice* ta’ l-importatri`i.

4.1 L-e``ezzjonijiet ta’ *The Cargo Handling Company Limited*

Dawn il-]sarat u nuqqasijiet l-o]ra [raw wara li l-vetturi tni\\lu minn fuq il-bastiment i\da qabel ma ng]ataw lill-importatur g]ax is-*surveyor* rahom fuq il-moll stess. Dan ifisser li l-]sara u n-nuqqasijiet [raw waqt li l-vetturi kienu f’idejn is-so`jetà *The Cargo Handling Company Limited* u jfisser ukoll li din naqset mill-obbligazzjoni kuntrattwali tag]ha li t]ares sew il-vetturi waqt li dawn kienu fdati fil-kustodja tag]ha: ladarba *The Cargo Handling Company Limited* ma g]amlitx dak li kien me]tie[biex t]ares]wejje[ ]addie]or fdati f’idejha, g]andha twie[eb g]al dan in-nuqqas, i\da, naturalment, g]andha twie[eb biss g]an-nuqqasijiet u g]all-]sarat li [raw waqt li l-vetturi kienu f’idejha u mhux waqt li kienu f’idejn]addie]or. G]alhekk, l-ewwel e``ezzjoni g]andha tiftehem fis-sens biss li *The Cargo Handling Company Limited* ma twe[ibx g]an-nuqqasijiet li saru waqt li l-vetturi kienu fuq il-bastiment.

The Cargo Handling Company Limited qieg]da tistrie], fit-tieni e``ezzjoni tag]ha, fuq ir-regolament 86 tar-Regolamenti dwar il-Portijiet dwar pakki difettu\i. Dan ir-regolament, i\da, ma jg]oddx g]all-ka\ tallum, g]ax kull vettura hija *unit* g]aliha, u ma titqiesx parti minn merkanzija li waslet flimkien ma’ o]ra f’pakkett wie]ed. It-tieni e``ezzjoni wkoll hija mi`]uda.

It-tielet e``ezzjoni trid li tkun esebita kopja tal-polza ta’ assikurazzjoni li ta]tha sar il-]las mill-attri`i lill-assikurata tag]ha, u trid ukoll prova tal-]las mis-so`jetà attri`i lill-importatri`i.

Il-polza ta’ assikurazzjoni hija kuntratt bejn l-assikuratur u l-assikurat, u ma tinteressax lil terzi. Kull ma jinteressa lill-konvenuti hu li l-attri`i ]allset lill-assikurata u kienet surrogata fid-drittijiet tag]ha. Din il-prova saret bis-*subrogation form*[6] li biha l-importatri`i stqarret li qieg]da tir`ievi ]las ming]and is-so`jetà attri`i, u g]alhekk issurrogatha fid-drittijiet tag]ha.

It-tielet e``ezzjoni hija g]alhekk mi`]uda.

[6] *Fol.* 21.

Ir-raba’ e``ezzjoni trid prova dwar il-*quantum* tad-danni. Din il-prova saret bl-*invoice* ta’ l-importatri`i[7].

Il-]ames e``ezzjoni hija dwar *survey fees*; is-so`jetà konvenuta qieg]da tg]id li ma g]andhiex t]allas g]al *survey fees* g]ax l-attri`i ma kinitx surrogata fid-dritt g]all-]las ta’ dawn il-*fees.*

Is-*survey fees* kienu spi\a me]tie[a biex issir likwidazzjoni tad-danni, u kienu spi\a li saret me]tie[a g]ax kien hemm il-]sara; huma spi\a li kienet issir ukoll li kieku l-merkanzija ma kinitx assikurata, u ma hix xi spi\a \ejda min]abba l-assikurazzjoni. G]alhekk, min iwie[eb g]all-]sara g]andu jwie[eb ukoll g]all-konsegwenzi kollha tag]ha, fosthom l-ispejje\ biex saret *survey*. Madankollu, kien hemm tnax-il (12) vettura li ma kellhomx]sara i\da li kellhom biss il-*handbook* nieqes, u ma kienx me]tie[*survey* biex ikun a``ertat il-fatt tan-nuqqas tal-*handbook*; g]alhekk il-konvenuti ma g]andhomx i]allsu g]all-ispejje\ biex sar is-*survey* fuq dawk it-tnax-il karrozza u l-ispi\a tas-*survey* g]andha tonqos bi tmienja u erbg]in lira (Lm48) g]al tmienja u sittin lira (Lm68).

Is-sitt e``ezzjoni hija mibnija fuq ir-regolament 90 tar-Regolamenti dwar il-Portijiet. Dan ir-regolament, i\da, ma je]lisx lill-konvenuta mir-responsabbiltà g]all-]sara u g]an-nuqqasijiet g]ax, g]alkemm ig]id illi l-merkanzija tin]a\en *in the open and always at the sole risk of the owner*, jolqot biss ir-relazzjonijiet bejn l-awtoritajiet u l-importatur, u mhux ir-relazzjonijiet bejn *The Cargo Handling Company Limited* u l-importatur[8], li huma ta’ natura kuntrattwali. Is-sitt e``ezzjoni hija, g]alhekk, mi`]uda.

Is-seba’ e``ezzjoni tg]id illi l-konvenuta ma g]andhiex t]allas l-img]axijiet.

Dwar l-img]ax, il-qorti ma tarax g]ala min jikkontesta talba g]alkemm ja]ti g]all-]sara, u g]alhekk i\omm f’idejh sakemm iddum il-kaw\a flus li jmissu lil]addie]or, g]andu jkun stmat a]jar minn min jistqarr il-]tija tieg]u u j]allas mill-ewwel. Min jie]u r-riskju li jikkontesta kaw\a, u g]alhekk itawwal i\-\mien tal-]las, g]andu jwie[eb g]all-konsegwenzi kollha tad-dewmien.

---

[7] *Foll.* 6 *et seqq.*

[8] Ara **Joseph Felice Pace *nomine versus* Godwin Abela *nomine***, Qorti tal-Kummer`, 2 ta’ Mejju 1989, Vol. LXXIII.IV.948.

L-e``ezzjoni dwar l-img]ax hija g]alhekk mi`]uda.

4.2 L-e``ezzjonijiet ta' *Sea Malta Company Limited*

Is-so`jetà konvenuta l-o]ra *Sea Malta Company Limited* g]andha t]allas biss ta' dak li naqas waqt illi l-vetturi kienu f'idejha. Il-klawsoli ta' e\oneru li fuqhom qieg]da tistrie] fit-tielet e``ezzjoni tag]ha ma je]ilsuhiex mir-responsabbiltà, g]ax dawn il-klawsoli jistg]u biss jaqilbu l-oneru tal-prova fuq is-so`jetà attri`i biex din turi li l-]sara [rat waqt li l-vetturi kienu f'idejn is-so`jetà konvenuta. {à rajna, i\da, li s-so`jetà attri`i wriet, permezz tal-polza tal-kariku, li l-vetturi ttellg]u bla ]sara u bla nuqqasijiet fuq il-bastiment, u wriet ukoll, permezz tat-*tally sheet*, li xi w]ud minnhom ni\lu bin-nuqqas. Il-prova li n-nuqqas se]] waqt li l-vetturi kienu f'idejn is-so`jetà konvenuta, g]alhekk, saret.

In-nuqqasijiet li g]andha twie[eb g]alihom *Sea Malta Co. Ltd* jiswew, b'kollox, mitejn u]amsa u sittin lira u]amsa u g]oxrin `ente\mu (Lm265.25), skond prospett im]ejji mill-attri`i u mhux kontestat mill-konvenuti[9]. Ma' dawn trid i\\id ukoll erba' liri (Lm4) g]al *survey* fuq karrozza wa]da, b'kollox mitejn u disg]a u sittin lira u]amsa u g]oxrin `ente\mu (Lm269.25).

Il-]sarat u n-nuqqasijiet l-o]ra, li ma sarux waqt li l-vetturi kienu f'idejn din is-so`jetà, ma t]allasx g]alihom hi. Il-qorti qieg]da g]alhekk tiddisponi wkoll mit-tielet e``ezzjoni ta' *Sea Malta Co. Ltd.*

Mela *Sea Malta Co. Ltd* g]andha t]allas mitejn u disg]a u sittin lira u]amsa u g]oxrin `ente\mu (Lm269.25) b]ala sehemha mid-danni, waqt li *The Cargo Handling Co. Ltd* g]andha t]allas il-bqija, li ti[i ]ames mija u erbg]a u disg]in lira u ]amsa u ]amsin `ente\mu (Lm1,076.55)[10], u erbg]a u sittin lira (Lm64) sehemha mis-*survey fees*, b'kollox elf mija u erbg]in lira u]amsa u]amsin `ente\mu (Lm1,140.55).

Il-qorti g]alhekk tiddisponi mit-talbiet tas-so`jetà attri`i u mill-e``ezzjonijiet tal-konvenuti billi tg]id li s-so`jetà *The Cargo Handling Company Limited* g]andha tag]mel tajjeb g]al danni ta' elf mija u erbg]in lira u ]amsa u ]amsin `ente\mu (Lm1,140.55), u g]alhekk tikkundanna lil din is-so`jetà t]allas lis-so`jetà attri`i din is-somma, flimkien ma'

[9] *Fol.* 63.

[10] Lm1,457.80 – Lm265.25 = Lm1,076.55.

l-img]ax skond it-talba; u tg]id ukoll illi s-so`jetà *Sea Malta Company Limited* g]andha tag]mel tajjeb g]al danni ta' mitejn u disg]a u sittin lira u ]amsa u g]oxrin `ente\mu (Lm269.25), u tikkundanna lil din is-so`jetà t]allas lis-so`jetà attri`i din is-somma, flimkien ma' l-img]ax skond it-talba.

L-ispejje\ jinqasmu hekk: erba' partijiet minn]amsa ($^{4}/5$) t]allashom *The Cargo Handling Company Limited*, u l-parti l-o]ra minn]amsa ($^{1}/5$) t]allasha *Sea Malta Company Limited*.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.